

І. В. Шевчук

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницького університету управління та права

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У статті було досліджено роль та позицію Китайської Народної Республіки на міжнародному ринку, враховуючи політику уряду й розвиток національної економіки. Поряд із цим здійснено аналіз показника ВВП у розрізі трьох років з метою визначення стану економіки, враховуючи політику підтримки національної грошової одиниці. Разом із тим потребувало вивчення питання інноваційного розвитку економіки Китайської Народної Республіки, а також визначення впливу активного впровадження інновацій в економіку на процес забезпечення економічної безпеки країни. Дослідження виявило конкурентні переваги держави в економічній та політичній сферах, а також було виокремлено сфери, які користуються пріоритетом під час провадження державної політики.

Ключові слова: державна політика, економічна безпека, економічне зростання, інноваційна діяльність.

Постановка проблеми. Вплив глобалізаційних процесів та зміна в балансі сил ключових гравців міжнародної спільноти потребує від держав не тільки постійного моніторингу розстановки сил, а й максимізації національної безпеки у всіх аспектах з метою захисту національних інтересів у всіх сферах під час провадження як внутрішньої, так і зовнішньої політики. Економічна безпека є ключовою складовою частиною національної безпеки та напряму залежить від стабільності функціонування національної економіки та прийнятного рівня макроекономічних показників. Сучасні світові трансформаційні процеси та конкуренція на міжнародних ринках свідчать про те, що, використовуючи оптимально лише природні та інші ресурси, країна не зможе втримати на відповідному рівні економіку, оскільки світові тенденції ринкових відносин вимагають постійного використання інновацій. Активізація інноваційного розвитку економіки КНР була зумовлена прийняттям у 2006 році стратегічного плану діяльності «Основи державного плану середньострокового і довгострокового розвитку науки і техніки на 2006–2020 роки», де визначе-

но, що інновації являються головним фактором для забезпечення сталого поступального розвитку національної економіки та держави загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питання безпеки в економічній сфері, в тому числі в аспекті міжнародного досвіду, займались ряд вчених, серед яких М.П. Денисенко, Т.А. Джокуш, П.Т. Колісниченко, С.І. Лекарь, Л. Ліцзян, О.О. Мороз. Поряд із цим виявлення впливу стану інноваційного розвитку на стан економічної безпеки держави, зокрема КНР, було проведено частково. Саме тому дослідження причинно-наслідкового зв'язку між процесом прискорення інноваційного розвитку та забезпечення безпеки КНР в економічній сфері, а також впливу зазначених процесів на якісний розвиток національної економіки потребують ґрунтовного дослідження.

Мета статті – вивчення й аналіз сучасного стану національної економіки КНР у частині активізації інноваційної діяльності з метою захисту національних інтересів і забезпечення економічної безпеки країни.

Виклад основного матеріалу. Серед помітних гравців на міжнародній арені слід звернути увагу на азійську державу,

яка в останні роки займає важливе місце не тільки на регіональному, а й на міжнародному рівні. Це, безумовно, Китайська Народна Республіка (далі – КНР). Хоча держава і позиціонує себе як «країну, що розвивається» [3, с. 108], проте проводить активну зовнішню політику, швидкими темпами нарощує військові потужності та прискорює темпи економічного зростання, проводить широкомасштабну роботу по виходу в космос і технологічне вдосконалення в зазначеній галузі, контролює низку потужних міжнародних ТНК. Слід звернути увагу на те, що загальний обсяг світового ВВП у 2017 році становив близько \$80,6 трлн, частка ВВП сумарно КНР, США та ЄС становила приблизно 80% від світового. Саме тому тренди у світовій економіці визначають три вищезгадані учасники. Найслабшою ланкою в цьому трикутнику є економіка КНР через регулярні торговельні війни зі США. Проте КНР є постійним членом Ради Безпеки ООН, провідною космічною державою, яка володіє ядерною зброєю.

Економічна і політична потужність дозволила КНР посісти третє місце в трійці світових лідерів поряд зі США і Японією і забезпечити реальну можливість стати «центром сили» в Азії, оскільки цілеспрямована політика уряду КНР веде до поступового та впевненого витіснення впливу Російської Федерації в зазначеному регіоні.

Займаючи провідні позиції у світовому господарстві, КНР здійснює всі заходи щодо максимального забезпечення національної безпеки держави, особливо в економічній сфері, оскільки потужний потенціал у сфері міжнародних відносин підкріплений масштабністю національної економіки.

Слід також відмітити активну державну політику щодо інтервенції задля підтримки курсу юаня, що, беззаперечно, сприяло активізації залучення міжнародних інвестицій. Слід додати, що для КНР характерна зважена політика уряду щодо активізації внутрішнього попиту і ефективного розміщення портфельних інвестицій.

В основі категорії «економічна безпека» лежить поняття «економічний суверенітет» [1, с. 18]. Хоча питання економічного суверенітету КНР є спірним через

вплив окремих бізнес-груп на державну політику. Економічна безпека для цієї держави характеризується наявністю таких складників: економічний суверенітет, конкурентоспроможність національної економіки та інноваційний розвиток.

Для кращого розуміння стану економіки держави проаналізуємо показник ВВП за три останні роки: у 2015 році ВВП становив 11 226,19 трлн юанів, у 2016 – 11 221,84 трлн юанів (знизився на 0,04%), у 2017 році – 12 014,61 трлн юанів (зріс на 7,06%) [2]. Щодо 2018 року, то за перше півріччя ВВП становив 41,896 трлн юанів (6,54 трлн доларів США) [5].

Сильною стороною економіки КНР є можливість надання широкого спектру послуг щодо ресурсів та співпраці країнам Центральної Азії, для яких характерна нестабільна економіка, нестача природних ресурсів і слабка промислова галузь.

Для зовнішньої політики КНР характерне налагодження партнерських відносин у політичній, економічній та військовій сферах. Зокрема, проблему енергозалежності КНР вирішує через бартерний обмін з іншими державами. Наприклад, через кредитування Венесуели і отримання за це доступу до родовища нафти КНР захищає таким чином свою енергетичну галузь. КНР також активно кредитує і Туркменістан з Казахстаном, отримуючи доступ до таких необхідних для нього ресурсів як нафта, газ і уран. Привабливим регіоном для КНР є також країни Африки, яким Китай пропонує інвестиції, які не прив'язують умови надання коштів і кредитування до проведення реформ у тих чи інших сферах. Це характеризує КНР як країну, яка проповідує політику «невтручання» у справи держав, яким надає фінансову допомогу.

Саме «толерантна» політика позиціонує Пекін як привабливого економічного партнера, пріоритетом у відносинах для якого є поглиблення співпраці без політичної інтеграції, що, безумовно, приваблює політичні еліти Центральної Азії.

Основним партнером КНР в Азіатському регіоні є Казахстан, сусідство з яким вигідне для КНР у частині постачання нафтопродуктів та енергоносіїв. Це яскравий приклад взаємовигідного партнер-

ства, де КНР інвестує в промисловість Казахстану, налагоджуючи поряд із цим не тільки економічну, а й політичну співпрацю. Пріоритетним партнером є КНР і для Киргизстану. Основною сферою, яка поєднує партнерів, є сільське господарство. Щодо Таджикистану, то він є привабливим для КНР з точки зору видобутку корисних копалин (чорні метали, алюміній) та розробки золотих копалень. Країною, яка постачає КНР природний газ та підтримує в міжнародній політиці, є Туркменістан, на території якого спільними зусиллями обох країн було побудовано магістральний трубопровід.

Одним із головних переваг КНР є те, що на території держави є значні обсяги дешевої робочої сили. Імпорт високотехнологічних засобів виробництва дозволяє вітчизняним підприємствам виробляти товари широкого вжитку з низьким ступенем обробки і, таким чином, лідирувати у світовому господарстві за обсягами випуску продукції, оскільки товари з Китаю заповнили майже всі ринки через свою дешевизну і прийнятну якість. Поряд із цим виникає і продовольча небезпека у зв'язку з необхідністю імпортувати значну частину продуктів харчування, а також проблема зростання розриву між бідними і багатими.

Значна частка коштів державного бюджету витрачається і на технологічні інновації, а також покупку потужних компаній, що займаються випуском нової техніки, що дозволяє конкурувати на ринку високотехнологій з Японією, випереджаючи навіть США. Купівля активів здійснюється насамперед у сферах ІТ-технологій і логістики. Вкладення частки національних витрат у науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські розробки (далі – НДДКР) сприяло виділенню як пріоритетних таких галузей, як авіакосмічна, біотехнології та військово-морські технології. Також пріоритетним напрямом державної політики для стимулювання інноваційного розвитку економіки є підтримка малого і середнього бізнесу через заохочення технологічних інновацій та надання державних пільгових кредитів з метою

впровадження таких інновацій у масове виробництво.

Пріоритетними галузями для державної політики є розвиток науки і освіти, оскільки для вдосконалення науково-технічної політики необхідно істотно поліпшити якість освіти і підготовку відповідних фахівців. Крім того, перевага у фінансуванні фірм, які займаються НДДКР у сфері інноваційних розробок, віддається насамперед тим, засновниками яких є вчені, провідні дослідники, колишні студенти та аспіранти, котрі після навчання за кордоном повернулися на батьківщину [4, с. 41]. Уряд КНР свідомо стимулює процеси соціальної мобільності та кар'єрного зростання молоді з метою формування освіченого та конкурентоспроможного середнього класу задля впровадження реалізації інноваційності економіки держави в найкоротші терміни.

Слід звернути увагу на те, що уряд КНР вкладає значні кошти в модернізацію військово-морських сил, перешкоджаючи доступу американських військ у регіон Центральної Азії. Світова спільнота відзначає нарощування військового потенціалу КНР, що дозволяє говорити про плани з розміщення військових сил в Індійському океані з метою захисту і контролю над ключовими морськими торговими маршрутами.

Висновки та пропозиції. Економічна безпека КНР забезпечується виваженою державною політикою уряду країни щодо залучення країн Центральної Азії до свого інтеграційного простору, стабілізації економіки через використання власних конкурентних переваг, заснованих на забезпеченні макроекономічного зростання, раціонального використання здобутих і придбаних ресурсів, експортної орієнтації економіки. Державна політика у сфері економічної безпеки спрямована на створення умов задля якісного розвитку національної економіки через трансформацію моделі національної економіки з урахуванням вимог інноваційного розвитку, що потребує значних інвестицій у розвиток науки та науково-дослідницьких розробок, підвищення якості підготовки фахівців необхідного профілю.

Список використаної літератури:

1. Денисенко М.П., Колісниченко П.Т. Зарубіжний досвід регулювання економічної безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 6. С. 15–19.
2. Китай – валовий внутрішній продукт. URL: <https://knoema.ru/atlas>
3. Лекарь С.І. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави: адміністративно-правовий аспект. Вісник ХНУВС. 2012. № 4 (59). Ч. 2. С. 103–111.
4. Мороз О.О., Джокуш Т.А., Ліцзян Л. Стратегічні орієнтири інноваційного розвитку економіки Китаю. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 4-1 (04). С. 39–44.
5. Темпи зростання ВВП Китаю в першому півріччі склали 6,8%. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1741459-tempi-zrostannya-vvp-kitayu-v-pershomu-pivrichchi-sklali-6-8>

Шевчук І. В. Инновационное развитие национальной экономики Китайской Народной Республики как фактор обеспечения экономической безопасности государства

В статье были исследованы роль и позиция КНР на международном рынке, учитывая политику правительства и развитие национальной экономики. Наряду с этим осуществлен анализ показателя ВВП в разрезе трех лет с целью определения состояния экономики, учитывая политику поддержки национальной денежной единицы. Также потребовал изучения вопрос инновационного развития экономики КНР и определение влияния активного внедрения инноваций в экономику на процесс обеспечения экономической безопасности страны. В процессе исследования выявлены конкурентные преимущества государства в экономической и политической сферах, а также выделены сферы, которые пользуются приоритетом при осуществлении государственной политики.

Ключевые слова: государственная политика, экономическая безопасность, экономический рост, инновационная деятельность.

Shevchuk I. Innovative development of the national economy of the China as a factor in ensuring the economic security of the state

The article explores the role and position of China in the international market, taking into account the policy of the government and the development of the national economy. Along with this, the analysis of China in the context of three years was carried out in order to determine the state of the economy, taking into account the policy of supporting the national currency. Along with this, it was necessary to study the issue of the innovative development of the economy of China, as well as the impact of the active introduction of innovations into the economy on the process of ensuring economic security of the country. The study reveals the country's competitive advantages in the economic and political spheres, as well as identifies areas that are of prime importance when conducting state policy.

Key words: state policy, economic security, economic growth, innovative activity.